

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/41/2020
Identifikačné číslo spisu:	1212223732
Dátum vydania rozhodnutia:	31.03.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:1212223732.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Z. W., bývajúceho v Z., 2/ Z. V., bývajúcej v Z., obaja zastúpení G. Lehnert, k. s., so sídlom v Bratislave, Rajská 7, proti žalovaným 1/ Československá obchodná banka, a. s., so sídlom v Bratislave, Žitná 11, IČO: 36 854 140, 2/ Aukčný Dom, s. r. o., so sídlom v Hlohovci, Pribinova 462/84, IČO: 36 253 073, zastúpený JUDr. Matejom Hríbikom, advokátom, so sídlom v Banskej Bystrici, Kukučínova 20, 3/ W. F., bývajúcemu v Z., 4/ W. M., bývajúcemu v Z., o určenie neplatnosti dražby, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 58C/177/2012, o dovolaní žalovaného 1/ a žalovaného 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 22. mája 2018 sp. zn. 5Co/171/2017, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 22. mája 2018 sp. zn. 5Co/171/2017 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej ako „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 26. októbra 2016 č. k. 58C/177/2012-346 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca 1/ a žalobkyňa 2/ (ďalej aj spolu „žalobcovia“) ako predchádzajúci vlastníci podľa § 21 zákona o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov č. 527/2002 Z. z. (ďalej aj „zákon o dobrovoľných dražbách“) proti navrhovateľovi dražby, dražobníkovi, vydražiteľovi i spoluvlastníkovi predmetu dražby domáhali určenia neplatnosti dražby nehnuteľností, zapísaných na LV č. XXXX v kat. úz. O., konanej dňa 3. mája 2011 v sídle dražobníka (v zmysle notárskej zápisnice JUDr. Adriany Vorelovej zo dňa 4. mája 2011 zn. NZ 289/11, NZ 16020/11 a NCRIS 1612/11). Okresný súd žalovanému 2/ priznal náhradu trov konania a žalovanému 1/, 3/ a 4/ náhradu trov konania nepriznal. Svoje rozhodnutie odôvodnil tak, že namietaná dražba prebehla v súlade so zákonom o dobrovoľných dražbách. Nestotožnil sa s tvrdeniami žalobcov o zmanipulovaní namietanej dražby z dôvodu vypracovania ďalšieho znaleckého posudku, skutočne vydraženej ceny nehnuteľností (rodinný dom, zastavané plochy a orná pôda) i miesta konania dražby. Pri opakovanej dražbe je podľa súdu najnižšie podanie prakticky vždy znížené. Pre dražby je pritom typické, že nehnuteľnosti sa vydražia za nižšie, než trhové ceny, avšak pri povinnosti zaplatiť cenu dosiahnutú vydražením v krátkom časovom horizonte od konania dražby. Tvrdenia žalobcov o vyššom

počte záujemcov v prípade konania dražby na inom mieste, než v Hlohovci (v okresnom meste alebo v Bratislave) považoval za hypotetické.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej ako „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu 1/ rozsudkom z 22. mája 2018 č. k. 5Co/171/2017-422 rozhodol tak, že napadnutý rozsudok zmenil a určil, že dobrovoľná dražba nehnuteľností, zapísaných na LV č. XXXX pre kat. úz. O., Obec Y., okres X., konaná dňa 3. mája 2011 v Hlohovci na Železničnej 4/A podľa notárskej zápisnice JUDr. Adrianý Vorelovej zo dňa 4. mája 2011 zn. NZ 289/11, NZ 16020/11 a NCRIS 1612/11, je neplatná. Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil tak, že podľa jeho názoru potreba vykonania opakovanej dražby (celkovo tri termíny), ale i vydraženie nehnuteľností za sumu, nedosahujúcu ani tretinu poskytnutých úverov navrhovateľom dražby, celkom jednoznačne nasvedčuje tomu, že miesto dražby bolo zvolené dražobníkom nesprávne, v rozpore s § 11 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách tak, že bola obmedzená reálna možnosť účasti na dražbe záujemcov, pre ktorých mohla byť rozhodujúca geografická poloha nehnuteľností. Na rozdiel od miesta dražby sa dražené nehnuteľnosti nachádzajú v okrese na juhu Slovenska, v ktorom žije početná národnostná menšina. Odvolací súd preto nepovažuje za hypotetické tvrdenia odvolateľa o tom, že v prípade určenia miesta dražby, napr. v Dunajskej Strede (s národnostne zmiešaným obyvateľstvom), v obci, kde sa nehnuteľnosti nachádzajú, príp. v Bratislave, z ktorej dochádza k odlivu obyvateľstva i do lokality žitného ostrova, bola by umožnená účasť na dražbe širšiemu okruhu záujemcov. Dražobník je pri príprave dražby povinný vytvárať také jej podmienky uskutočnenia, ktoré čo najefektívnejšie sledujú samotný účel dražby. V namietanej dražbe tak nepostupoval, keď za jej miesto určil (po dohode so žalovaným 1/) svoje sídlo. Dopustil sa tak porušenia § 11 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách s následkom neplatnosti dražby podľa § 21 ods. 2 zákona o dobrovoľných dražbách (bod 12). Dražobník nepreukázal splnenie podmienok pre konanie dražby ani podľa § 11 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách o označení predmetu dražby 15 dní pred konaním dražby a o umiestnení oznámenia o jej konaní, splnenie ktorých rovnako sleduje umožnenie účasti na dražbe čo najširšiemu okruhu záujemcov, nielen osobám, ktoré podnikajú s realitami. Dôkazné bremeno v tejto otázke bolo na dražobníkovi (resp. na žalovanej strane), keď žalobca objektívne nemôže preukazovať, že predmet dražby nebol riadne označený. I keď nezriedka výťažok dražby nedosahuje trhovú cenu nehnuteľností, nič to nemení na povinnosti dražobníka zaistiť ohodnotenie predmetu dražby podľa ceny obvyklej v mieste a čase konania dražby (§ 12 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách). To však neznamená, že medzi cenou nehnuteľností v čase poskytovania úveru a zriadenia záložného práva (príp. ohodnotenia pri poistení úveru) a dosiahnutým výťažkom dražby z dražby, konanej v relatívne krátkom časovom období od čerpania úveru, môže dôjsť k extrémne neprimeraným odchýlkam. V prejednávanej veci žalobcovia na nadobudnutie vydražených nehnuteľností čerpali úver v r. 2006 cca vo výške 230.000 €. Hodnota nehnuteľností bankou bola pred čerpaním druhého úveru stanovená na 252.274 €. Nehnuteľnosti boli vydražené v máji 2011 za sumu 73.500 €. Ide o taký zásadný pokles, ktorý nemožno odôvodniť situáciou na trhu s nehnuteľnosťami. Dražobník si preto nesplnil povinnosť zabezpečiť ohodnotenie predmetu dražby podľa ich obvyklej hodnoty v čase jej konania tak, aby bol zachovaný princíp primeranosti a garantovaná ochrana práv záložcu. Z uvedeného možno uzavrieť, že dražba nehnuteľností, ku ktorej došlo v sídle dražobníka dňa 3. mája 2011, bola vykonaná v rozpore so zákonom o dobrovoľných dražbách. Žaloba bola podaná dňa 19. júla 2011 v súlade s ustanovením § 21 ods. 2 zákona o dobrovoľných dražbách do troch mesiacov od príklepu. Okruh subjektov tohto konania bol ustálený v súlade s ustanovením § 21 ods. 4 zákona o dobrovoľných dražbách. Boli preto splnené všetky podmienky pre to, aby odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie a žalobe vyhovel určením namietanej dražby za neplatnú (§ 388 Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z. z., ďalej aj „CSP“).

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný 1/ (ďalej aj „dovolateľ 1/“). Prípustnosť dovolania dôvodil s poukazom na § 420 písm. f/ CSP, keď podľa neho rozhodnutie odvolacieho súdu je svojvoľné, arbitrárne, a preto nepreskúmateľné. Za najmarkantnejšiu vadu odôvodnenia považuje dovolateľ 1/ bod 20. rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý mal obsahovať presvedčivé vysvetlenie súdu, na základe čoho vyhodnotil, že došlo k porušeniu povinnosti v zmysle ustanovenia § 11 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách. Taktiež body 21. a 22. týkajúce sa nesplnenia povinnosti v zmysle ustanovenia § 12 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách. V bode 20. odvolací súd len stručne uvádza, že dražobník nepreukázal splnenie podmienok pre konanie dražby ani podľa ustanovenia § 11 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách o označení predmetu dražby pred jej konaním a o umiestnení oznámenia o jej

konaní. Následne dodáva, že dôkazné bremeno bolo na dražobníkovi, keď žalobca objektívne nemôže preukázať, že predmet dražby nebol riadne označený. Strany sporu sa tak vôbec nedozvedia, aké skutkové tvrdenia k danému problému strany uviedli, aké dôkazy boli predložené a hlavne ako skutkové tvrdenia, dôkazy vyhodnotil odvolací súd a z akých dôvodov to tak vyhodnotil. Taktiež sa strany sporu nedozvedia, na základe čoho dospel odvolací súd k názoru o presune dôkazného bremena. Žalovaný sa tak môže len domnievať, že odvolací súd sa pokúša na prípad aplikovať negatívnu dôkaznú teóriu. Je potrebné k negatívnej dôkaznej teórii poznamenať, že táto je už dlhší čas prekonaná a na miesto nej je vhodnejšie použiť Rosenbergovu teóriu noriem. Bez ohľadu na uvedené, ak súd negatívnu dôkaznú teóriu chcel aplikovať, tak by bolo žiadúce, aby to v odôvodnení uviedol a najmä, aby ju aplikoval správne. Procesným postupom a svojím rozhodnutím súd prvej inštancie zasiahol aj do právnej istoty žalovaných, keď vydal prekvapivé rozhodnutie. Po vydaní riadne odôvodneného rozsudku súdom prvej inštancie, pri absentujúcej relevantnej argumentácii žalobcov a bez predloženia akýchkoľvek dôkazov zo strany žalobcov, bez vyslovenia predbežného právneho názoru odvolacím súdom o presune dôkazného bremena, nemohli žalovaní vôbec predpokladať, že by súd rozhodnutie zmenil. Za daného stavu v konaní by bolo nespravodlivé očakávať od žalovaných, že budú splnenie podmienky v zmysle ustanovenia § 11 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách ďalej preukazovať. O myšlienkovom pochode súdu pri vyhodnotení nesplnenia povinnosti podľa ustanovenia § 12 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách s a strany sporu opätovne z odôvodnenia (body 21. a 22.) nemajú možnosť dozvedieť. Argumentácia súdu sa zúžila na zásadný pokles hodnoty nehnuteľností, ktorý nie je možné odôvodniť situáciou na trhu s nehnuteľnosťami. V odôvodnení nenájdeme odpoveď na otázku, z akého dôvodu sa súd rozhodol odmietnuť riadne vypracovaný znalecký posudok súdnym znalcom. Ak súd odmietne argument strany, musí ho v odôvodnení rozhodnutia vyvrátiť, alebo aspoň spochybníť. Iba samotné konštatovanie, že argument je irelevantný, bez bližšieho zdôvodnenia, prečo si to súd myslí, je neprípustným a svojvoľným spôsobom vyrovnania sa s argumentom, pričom v súvislosti s nedostatočným odôvodnením rozhodnutia poukázal na rozhodnutie 6 Cdo 89/2017. Z obsahu dovolania zároveň možno vyvodíť, že dovolateľ 1/ namieta aj vadu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, keď odvolací súd sa odklonil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (4 Cdo/100/2012) a nesprávne právne posúdil primeranosť a vhodnosť určenia miesta konania dražby. Navrhol, aby najvyšší súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil. Zároveň podal návrh na odklad právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle § 444 ods. 2 CSP, ktorý odôvodnil tak, že zamietnutie tohto návrhu by malo za následok vznik neodvratiteľnej ujmy na strane žalovaných, spočívajúcej najmä v možnosti žalobcov draženú nehnuteľnosť previesť alebo zaťažiť a v nemožnosti navrátenia stavu po vrátení plnení.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie taktiež aj žalovaný 2/ (ďalej aj „dovolateľ 2/“). Prípustnosť dovolania odôvodňoval s poukazom na § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP. K vade rozhodnutia podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP uvádza, že s názorom odvolacieho súdu o nevhodnosti miesta konania dobrovoľnej dražby, najmä vzhľadom na vzdialenostné kritériá, sa nie je možné stotožniť. Samotná vzdialenosť miesta dražby od miesta, kde sa predmet dražby nachádza, sama osebe ešte neznamená, že miesto dražby bolo určené v rozpore s § 11 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách, pretože podľa dovolateľa bol v danom prípade splnený princíp verejnosti, aj transparentnosti. Odklon odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení neplatnosti vykonanej dobrovoľnej dražby, a to najmä čo do posúdenia vhodnosti, resp. nevhodnosti miesta konania dobrovoľných dražieb. Odvolací súd s a síce stotožnil s názorom najvyššieho súdu v rozhodnutí 4 Cdo 100/2012, avšak z odôvodnenia napádaného rozsudku nie sú zrejmé, a ani odôvodnené, myšlienkové pochody súdu v súvislosti s porušením § 11 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách. Dovolateľ v súvislosti so vzdialenosťou miesta konania dražby akcentuje v kontexte s odvolacím súdom použitým rozhodnutím 4 Cdo 100/2012 skutočnosť, že tento neodôvodnil výrazný vzdialenostný rozdiel uvedený v menovanom rozhodnutí (329 km), ktorý je v ostrom rozpore s posudzovaným prípadom (66 km). Tým, že odvolací súd podporne uvádza zmienené rozhodnutie, ktoré nemožno pre danú vec aplikovať, nielenže sa stráca akýkoľvek prvok opodstatnenosti, ale súčasne je prítomný aj výrazný odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. S poukazom na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 734/2016-15 uviedol, že ústavný súd vyhodnotil, že rozhodnutiami súdu prvej a druhej inštancie nedošlo k porušeniu práv sťažovateľa, pričom súd prvej a druhej inštancie vo svojich rozhodnutiach vyhodnotili, že vzdialenosť 46,8 km je primeraná a nepredstavuje žiadne porušenie podmienky v zmysle § 11 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách. K vade podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP uviedol, že

rozhodovacia prax súdov nie je v súvislosti s posudzovaním vzdialenosti konania dražby jednotná a neexistuje žiadne ustálenie, aká vzdialenosť má byť neprimeraná. Vzniknutá situácia predstavuje podľa dovolateľa 2/ naplnenie dikcie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP ako dovolacieho dôvodu. Možno síce povedať, že otázkou miesta konania dobrovoľnej dražby sa najvyšší súd zaoberal v rozhodnutí 4 Cdo 100/2012, avšak súčasne je potrebné konštatovať, že uvádzané riešenie je príliš abstraktné na to, aby mohlo predstavovať už samotné vyriešenie právnej otázky. Navrhoval, aby najvyšší súd rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu zamietal v celom rozsahu a žalovaný 2/ má nárok na náhradu trov odvolacieho i dovolacieho konania voči žalobcom v plnom rozsahu, alternatívne, aby najvyšší súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň podal návrh na odklad vykonateľnosti a právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle § 444 CSP, ktorý odôvodnil tak, že okrem skutočností rozvedených v obsahu dovolania, je dôvodom hodným osobitného zreteľa ochrana vlastníckeho práva, ktorá vyplýva už z čl. 20 Ústavy SR. V rozpore s princípom právnej istoty je vyvolávaný stav, kedy osoba dobrovoľne nadobudne vec (nehnutelnosť) a až s výrazným časovým odstupom sa dozvie, že de iure nie je jej vlastníkom.

5. Žalobcovia 1/ a 2/ vo svojom písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedli, že v dovolacom konaní sa nepotvrdila existencia procesných väd konania tvrdených dovolateľom 1/ (§ 420 písm. f/ CSP), nevyšli najavo ani iné procesné vady konania vymenované v § 421 CSP a prípustnosť podaných dovolaní nevyplýva ani z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP. Navrhli dovolanie žalovaného 1/ a žalovaného 2/ smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, odmietnuť a priznať im trovy dovolacieho konania.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného 1/ a 2/ je prípustné a aj dôvodné. Odôvodnenie uvedeného záveru je uvedené v nasledujúcich bodoch.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012, ktoré sú aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na príslušnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (por. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015).

9. Naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky). Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

11. V danom prípade dovolateľ 1/ prípustnosť dovolania odvodil z § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

11.1. Dovolateľ 1/ zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f/ CSP a porušenie jeho práva na spravodlivý proces oprel o pochybenie odvolacieho súdu pri vykonávaní dokazovania a hodnotenia dôkazov, rozsudok odvolacieho súdu považuje za prekvapivý, svojvoľný, arbitrárny, nedostatočne odôvodnený, a preto nepreskúmateľný.

11.2. Namietaný dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP odôvodňoval dovolateľ 1/ odklonom od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, v súvislosti s posudzovaním vzdialenosti miesta konania dražby od draženej nehnuteľnosti.

12. Dovolateľ 2/ v danom prípade prípustnosť dovolania dôvodil poukazom na § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP. K námietke podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolateľ 2/ uviedol, že odvolací súd sa odklonil od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, v súvislosti s posudzovaním vzdialenosti miesta konania dražby od draženej nehnuteľnosti. V súvislosti s § 421 ods. 1 písm. b/ CSP namietal, že najvyšší súd doposiaľ neriešil, resp. neprecizoval otázku vymedzenia hodnotiacich kritérií alebo samotného počtu kilometrov pre posudzovanie akceptovateľnej vzdialenosti pre miesto konania dobrovoľnej dražby od draženej nehnuteľnosti. Posudzujúc dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) je možné vyvodiť aj dovolateľom 2/ namietanú zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f/ CSP.

13. Dovolací súd najskôr pristúpil k posudzovaniu námietky dovolateľa 1/ a 2/ v súvislosti s porušením práva na spravodlivý súdny proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP, z ktorého vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Aj vo vzťahu k § 420 písm. f/ CSP (tak, ako v prípade ďalších väd zmätočnosti uvedených v § 420 CSP) platí, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil namietanej vady zmätočnosti; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 8/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 73/2017).

15. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

16. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

16.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

17. Zmätočnosťná vada konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivé súdne konanie, resp. spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“).

18. Ústava v čl. 46 ods. 1 zaručuje každému možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prípadne u iného orgánu). Podmienkou však je, že sa tak musí stať „stanoveným postupom“. Stanoveným postupom teda sú (v ich samotnom základe) i pravidlá vymedzujúce možnú zmenu právneho posúdenia veci odvolacím súdom, oproti posúdeniu súdom prvej inštancie.

19. Dovolateľ 1/ medziiným tvrdí, že odvolací súd procesným postupom a svojím rozhodnutím zasiahol aj do právnej istoty žalovaných, keď vydal prekvapivé rozhodnutie, ktorým pristúpil k zmene právnych i skutkových záverov súdu prvej inštancie, pričom tento svoj postup v odvolacom konaní nijako neavizoval, čím mu znemožnil efektívnu procesnú obranu, v rámci ktorej by mohol argumentovať, prípadne i predložiť ďalšie návrhy na doplnenie dôkazov, v dôsledku čoho odvolací súd zasiahol do jeho

základného práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

20. Vo väzbe na vyššie uvedené dovolací súd považuje za potrebné poukázať na skutočnosť, že Civilný sporový poriadok (podobne ako Občiansky súdny poriadok) stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Predvídateľné je také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Zákon ustanovuje, že strany sporu by nemali byť zaskočené možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy. Sudcov iný právny názor, než je názor strán sporu môže súd stranám v priebehu konania oznámiť. Účelom oboznámenia strán sporu s tzv. predbežným právnym posúdením sporu je zameranie dokazovania na sporné skutočnosti tak, aby sa vyslovený predbežný názor sudcu potvrdil alebo vyvrátil.

21. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Okrem vyššie uvedeného zmyslom tohto ustanovenia je, aby nedochádzalo k tzv. prekvapivým rozhodnutiam porušujúcim právo na spravodlivý proces.

21.1. Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia sporu“ vychádzajúci aj z § 382 CSP súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, a to tým spôsobom, aby strany v konaní dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010).

21.2. Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. manudukčnej povinnosti oprávneho súdu. Podstatou tejto poučovacej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom, a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

22. V prejednávanej veci súd prvej inštancie odôvodnil svoje rozhodnutie aj s poukazom na § 11 (ďalšie podmienky postupu pri dražbách) zákona o dobrovoľných dražbách (pozri bod 43. rozhodnutia súdu prvej inštancie). Z výsledkov vykonaného dokazovania a zisteného skutkového stavu veci súd prvej inštancie vyvodil právny záver, že žaloba nebola podaná dôvodne. Uviedol, že nemal za preukázané, že došlo k porušeniu zákona o dobrovoľných dražbách, dobrovoľná dražba označených nehnuteľností bola vykonaná v súlade s týmto zákonom, preto považoval za potrebné žalobu zamietnuť.

22.1. Odvolací súd, v porovnaní so súdom prvej inštancie, svoj zmeňujúci rozsudok založil na právnom názore odlišnom od vyššie uvedeného právneho názoru súdu prvej inštancie, keď naopak konštatoval vykonanie dražby v rozpore so zákonom o dobrovoľných dražbách (§ 11 ods. 1) s následkom neplatnosti dražby podľa § 21 ods. 2 zákona o dobrovoľných dražbách, keď dražobník nepreukázal splnenie podmienok pre konanie dražby ani podľa § 11 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách a dôkazné bremeno v tejto otázke bolo na ňom (resp. na žalovanej strane), tiež dražobník si nesplnil povinnosť zabezpečiť ohodnotenie predmetu dražby podľa jeho obvyklej hodnoty v čase jej konania (pozri body 19. až 23. rozhodnutia odvolacieho súdu), preto uzavrel, že mal za preukázané porušenie zákona o dobrovoľných dražbách a žalobe vyhovel určením namietanej dražby za neplatnú.

23. Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd považoval za rozhodujúce porušenie § 11 zákona o dobrovoľných dražbách s následkom neplatnosti dražby podľa § 21 ods. 2 zákona o dobrovoľných dražbách. V súlade s ustanovením § 382 CSP mal preto vyzvať strany sporu, aby sa vyjadrili k možnému použitiu ustanovenia o existencii porušenia zákona o dobrovoľných dražbách v zmysle jeho § 11 s vyššie uvedenými následkami v zmysle § 21 ods. 2 zákona o dobrovoľných dražbách. Zo spisu ale nevyplýva, že by odvolací súd takto postupoval. Z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch, než súd prvej inštancie (pozri bod 22.), pričom stranám sporu vrátane žalovaného 1/ a 2/ nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii predmetného ustanovenia, v dôsledku čoho strany sporu v danej procesnej situácii nemali možnosť namietat správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní. Týmto nesprávnym procesným postupom odvolací súd odňal žalovaným možnosť konať pred súdom a porušil ich právo na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP (podobne pozri R 33/2011).

24. Vzhľadom na vyššie uvedené je dovolanie žalovaných 1/ a 2/ v tejto časti nielen prípustné podľa § 420 písm. f/ CSP, ale tiež dôvodné, lebo je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle §

431 ods. 1 CSP.

25. Porušením základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, či čl. 6 ods. 1 Dohovoru je aj situácia, kedy došlo k porušeniu ustanovení o dokazovaní, a to napríklad tým, že súd vôbec nezisťoval skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie veci aj napriek tomu, že boli tvrdené a na ich preukázanie boli navrhnuté dôkazy, porušenie ustanovení o vykonávaní jednotlivých dôkazných prostriedkov, odklon odvolacieho súdu od skutkových záverov súdu prvej inštancie bez zopakovania dôkazov alebo doplnenia dokazovania, zohľadnenie skutočností, ktoré z dokazovania nevyplynuli, opomenutie rozhodných skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo a pod.

26. Podľa § 378 ods. 1 CSP na konanie na odvolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 188 ods. 1 CSP súd vykonáva dôkazy na pojednávaní.

27. V zmysle § 383 CSP je odvolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní. Podľa § 384 ods. 1 CSP ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám.

28. Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, tvoriaceho podklad pre rozhodnutie v danej veci.

29. Procesné dokazovanie je procesným právom osobitne upravený postup súdu v civilnom súdnom konaní, ktorý slúži k utvoreniu poznatkov súdu o skutočnostiach dôležitých pre rozhodnutie, ktorých existencia alebo neexistencia zostala pochybná, a to taký postup, pri ktorom súd svojimi zmyslami poznáva určitú rozhodujúcu skutočnosť priamo alebo poznáva určité správy o tejto skutočnosti. Pri tomto postupe utvorené poznatky sa nazývajú skutkové poznatky a myšlienkový postup hodnotenia rozhodujúcich skutočností je skutkovým hodnotením.

30. Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery, ako súd prvej inštancie bez toho, aby vo veci zopakoval alebo doplnil dokazovanie.

31. Ak sa však odvolací súd chcel odchýliť od skutkových zistení súdu prvej inštancie na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 384 ods. 1 CSP sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 191 ods. 1 CSP. Len takýto postup je aj v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného sporového konania. Zásada priamosti a ústnosti má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Je tomu tak predovšetkým preto, že pri hodnotení dôkazov spolupôsobia popri vecnom obsahu výpovedí aj ďalšie skutočnosti, ktoré - hoci nie sú bez vplyvu na posúdenie vierohodnosti výpovedí - nemôžu byť vždy vyjadrené (zachytené) v zápisnici o pojednávaní. V odvolacom konaní je ale dôležitá aj iná stránka priamosti. Táto zásada totiž je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je teda zásada priamosti oproti súdu prvej inštancie ešte sprísnená. Pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy, ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu. Pokiaľ sa teda odvolací súd chce odchýliť od skutkového zistenia súdu prvej inštancie, ku ktorému dospel na základe pred ním bezprostredne vykonaného dokazovania, musí v súlade so zákonom zopakovať sám taký dôkaz spôsobom, ktorý určujú ustanovenia § 195 a nasl. CSP, a zadovážiť si tak rovnocenný (plnohodnotný, s rovnakou výpovednou hodnotou) podklad pre jeho prípadné odlišné hodnotenie. Je nepripustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k záveru o opodstatnenosti návrhu a jeho vyhoveniu v celom rozsahu, dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie.

32. Z obsahu zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom zo dňa 22. mája 2018, na ktorom bolo aj meritorne rozhodnuté, totiž vyplýva, že pojednávania sa nezúčastnili žalobcovia a žalovaný 2/ a krajský súd na tomto pojednávaní vykonal dokazovanie len oboznámením listinných dôkazov. Nezopakoval dôkazy vykonané súdom prvej inštancie (pozri rozsudok súdu prvej inštancie, najmä bod 17. a nasl.), z

ktorých pri svojom rozhodovaní napriek tomu vychádzal, pričom z nich vyvodil opačné závery ako súd prvej inštancie. Bez toho, aby v odvolacom konaní sám podrobne vypočul strany sporu a tým zabezpečil bezprostrednosť vykonania tohto dôkazu pred svojím rozhodnutím ku skutočnostiam, ktoré prehodnotil v odôvodnení svojho rozhodnutia, ponechal na odvolacom pojednávaní len priestor na prednesy povereného zamestnanca žalovaného I/, žalovaného 3/ a 4/.

32.1. Obsah zápisnice z pojednávania na odvolacom súde svedčí o tom, že odvolací súd v skutočnosti nevykonával žiadne dokazovanie. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že podanie správy predsedom senátu alebo povereným členom senátu o doterajšom priebehu konania, ktorá povinnosť vyplýva odvolaciemu súdu z ustanovenia § 385 ods. 2 CSP, ani vyjadrenie povereného zamestnanca žalovaného I/, žalovaného 3/ a 4/ k veci, tiež oboznámenie sa s listinnými dôkazmi nie je zopakovaním dokazovania v zmysle § 188 a nasl. CSP.

33. Odvolací súd si tak nezadovážil rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 191 ods. 1 CSP, pretože len vyššie uvedeným postupom (bod 32.) nemohol získať rovnocenný zákonný podklad pre iné hodnotenie skutkového stavu, než ku ktorému dospel súd prvej inštancie. Aj týmto ďalším nesprávnym procesným postupom odvolací súd porušil právo dovolateľov I/ a 2/ na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Na základe uvedeného sú skutkové a na ne nadväzujúce právne závery odvolacieho súdu zatiaľ predčasné a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

34. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal ďalšími námietkami dovolateľov uplatnenými v rámci § 420 písm. f/ CSP, ako aj správnosťou právnych záverov (t. j. námietkami dovolateľov I/ a 2/ o nesprávnom právnom posúdení veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP), na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu. Totiž v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (porovnaj sp. zn. 1 Cdo 166/2017, 2 Cdo 88/2017, 3 Cdo 146/2018, 4 Cdo 191/2018, 5 Cdo 29/2016, 8 Cdo 70/2017).

35. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

35.1. Najvyšší súd v zmysle týchto ustanovení zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

36. Ak bolo rozhodnutie odvolacieho súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP); v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 453 ods. 1 a 3 CSP).

37. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.